

Zakotrljamo li grudu snijega (20 milijuna dolara) s vrha brda, ona bi mogla putem višekratno narasti (400 milijuna dolara). Drugim riječima: izravni gubitak izvoza u Rusiju pored svojih izravnih učinaka (20 milijuna) ima i svoje neizravne učinke ($400-20=380$ milijuna dolara).

Rusiji su nametnute sankcije. O njihovim ekonomskim učincima u Lijepoj našoj nije bilo govora. Međutim, kad je Putin uzvratio istom mjerom tiskovine su objavile kako su štete za prehrambenu industriju 20 milijuna dolara ili 1,5% ukupnog izvoza prehrambenih proizvoda. Nadalje, poduzetnici se tek stidljivo izjašnjavaju kako ih je pogodio Putinov odgovor na sankcije. Iako 20-tak milijuna u odnosu na 13 milijardi, koliko izvozi EU, nije bog zna kako veliki iznos, ipak on je za Lijepu našu „neprobavljiv“ zalogaj. Razmotrimo izravni gubitak od 20 milijuna dolara.

Naglo prekidanje gospodarskih tokova, recimo sankcija, ima dramatične učinke. Ne radi se samo o izravnim učincima u gospodarstvu. Radi se o prekidu ukupnih društvenih odnosa. Zadržimo se na gospodarstvu.

Da bi se izvezla jedinica finalne potrošnje potrebno je obaviti prethodno cijeli niz radnji. Recimo, u jednoj mesnoj konzervi sudjeluju radnici koji uzgajaju hranu (koja je i sama složeni proizvod) kojom se stoka hrani, radnici koji su izgradili staje (koja je i sama složeni proizvod) u kojima stoka živi, radnici koji se preventivno i kurativno brinu kako bi stoka ostala zdrava (veterinari i proizvodnja lijekova za stoku), radnici koji uzgajaju stoku koju potom predaju u klaonicu (koja je i sama složeni proizvod) gdje se meso kao sirovina obrađuje, pakira i potom upućuje na tržište putem vele ili malotrgovca koji su također složeni sustavi. Primjer je pojednostavljen što može svatko zaključiti ako razmisli o proizvodnim procesima bilo kojeg proizvoda. Prema tome, u tiskovinama su nam rekli koliko je izvoza izgubio finalni proizvođač, recimo proizvođač mesne konzerve, ali nam nije rečeno koliko su izgubili poduzetnici u prethodnim fazama proizvodnog lanca. Osim toga djelatnici u tvornicama konzervi i sami koriste različite proizvode na što troše svoj dohodak. I poduzetnici troše na održavanje i proširenje svojih kapaciteta. Cijelu priču ekonomisti nazivaju multiplikativni učinci što ih jedinica outputa ima na nacionalno gospodarstvo. Autor input-output analize je nobelovac Leontijev. Dakle, pored izravnih učinaka, 20 milijuna, moramo voditi brigu o neizravnim učincima, recimo dodatnih 40-50 milijuna.

Ukoliko su podaci točni tada Lijepa naša izvozi hrane za cca 1,2 milijarde dolara što sugerira da navedeni gubitak od 20 milijuna ne bi trebao biti tragičan. Međutim, kada u račun uključite i neizravne učinke, te tragično stanje državne blagajne i ništa bolje hrvatskog gospodarstva tada gubitak od 70 milijuna dolara nije beznačajan. To je samo dio priče.

Lijepa naša kao punopravna članica EU, na što smo pubertetski ponosni – neznam zašto?, najveći dio izvoza prehrambenih proizvoda ostvaruje upravo u EU ili što je daleko važnije – na jedinstvenom tržištu. Na tom ogromnom jedinstvenom tržištu gubitak ruskog tržišta od 20 milijuna suočit će se s neizvezenom robom u Rusiju od 13 milijardi. Kako je hrvatska poljoprivreda i prehrambena industrija u značajnom tehničko-tehnološkom zaostatku u odnosu na razvijenije članice EU nije nerealno pretpostaviti da će masa od 13 milijardi dodatno smanjiti realizaciju hrvatske prehrambene industrije. Da je tome tako dovoljno je pogledati trgovačku bilancu. Mislim da nije previše pesimistički reći kako će superiorniji i poznatiji proizvođači prehrambenih proizvoda iz EU smanjiti realizaciju hrvatskih proizvođača za 100 milijuna što sam ja procjenio kao ukupan gubitak od 400 milijuna. To nije cijela priča.

Ovom moramo pridodati učinke sankcija EU prema Rusiji na isti način kao što sam to učinio s prehrambenom industrijom, dakle ne samo izravnim već i ukupnim neizravnim učincima.

Zaključak se nameće sam od sebe. Hrvatsku će gospodarske sankcije dramatično pogoditi. Za Hrvatsku gubitak od nekoliko stotina milijuna predstavlja dramu. Stotinu milijuna je cca 750 milijuna kuna ($4 \times 750 = 3.000$) i nije potrebno posebno naglašavati kako su to u našim uvjetima veliki novci.

U tom je smislu ne samo potrebno već imperativno da iniciramo raspravu o ovom za Hrvatsku velikom problemu. Upravo na rješavanju ovog problema moći ćemo „testirati“ ravnopravnost razvijenih i manje razvijenih zemalja u EU. Pri tome valja jasno reći da je Hrvatska u problemima prekomjernog deficita, da je gospodarstvo na rubu bankrota, a da zračna obrana Lijepe naše ne postoji.